12 AUG 1943 317/8

Primo august 1943.

KONG H A A K O N fyllte 3. august 71 år.

En ny fødselsdag har passert uten at det norske folk har hatt anledning til direkte å bringe Kongen sin lykkønskning, men vi håper Hans Majestet har feiret dagen i forvissningen om at alle norske kvinner og menn i tankene og så langt de hjemlige forhold tillot har gitt uttrykk for sin varme hyldest og hengivenhet, dypt takknemmelige for det eksempel han ved sin kloke og faste holdning har gitt både utefronten og hjemmefronten i disse prøvelsens år. - Med lengsel imøteser vi - unge og gamle - den forhåpentlig ikke altfor fjerne dag da Kongen og Kronprinsfamilien atter skal ferdes midt iblant oss.

K R I G S O V E R S I K T.

Østfronten. Den lange pause etter vinterfelttoget er nå brutt, etter 3 måneders oppmarsj og intense forberedelser. Det ble tyskerne som etter å ha ligget på defensiven over et halvt år, tok initiativet den 5. juli og innledet et temmelig lokalt, men vollsomt angrep ved Bjelgorod, på sydsiden av Kurskbuen. I løpet av de følgende dager ble fronten utvidet nordover og det dannet seg hurtig to brennpunkter nord og syd for Kurskbuen der det lyktes tyskerne ved innsats av svære panserstyrker, bl.a. 200 av de nye "tiger"tanks, å slå to dype kiler i den russiske front. Tyske tanks opererte allerede bak de russiske linjer, men det lyktes russerne å lukke åpningene så det tyske infanteri ikke slapp gjennom og etter vel en ukes heftige kamper gled initiativet over til russerne som satte igang et stort angrep mot den tyske nøkkelstilling Orel, like nord for Kursk. Dette slag har nå vart i 4 uker og har etterhånden utviklet seg til et av de største materialslag i denne krig med masseinnsats av fly og tusenvis av panservogner på begge sider. Herunder er det lykkes russerne å presse inn fronten både nord og syd for Orel så dette strategisk overordentlig viktige punkt nå er omringet på tre sider. For å hindre tyskerne fra å overføre forsterkninger fra andre frontavsnitt har russerne også innledet angrep av vekslende styrke på Tamanhalvøya, på Mius- og Donetsfronten og lengst i nord ved Leningrad. Det er tydelig at tyskerne setter meget inn på å holde Orel, nå som under vinterslaget, og hittil har det lykkes. I løpet av de 4 uker som operasjonene har vart, er imidlertid det av tyskerne innledede angrep ved Bjelgorod forvandlet til en omfattende russisk offensiv. For å vurdere det som er skjedd ligger det nær å spørre hva tyskerne tilsiktet med det innledende angrep. Det er neppe grunn til å tro at det tyske angrep var tenkt som innledning til en større offensiv i øst. Sannsynligvis hadde tyskerne det mer begrensete mål å skjære av den russiske kile ved Kursk som stadig truer Kiev og Ukraina fra nord. Allerede under vinterfelttoget forsøkte russerne i dette avsnitt å trenge sydvestover mot Kiev og meget tyder på at det på forsommeren har foregått en russisk oppmarsj med tanke på et nytt framstøt i samme retning. Dette var sikkert tyskerne på det rene med og det er vel mulig at deres angrep bare hadde det begrensete mål å komme en russisk offensiv i forkjøpet og bringe forstyrrelse i de russisk disposisjoner på samme måte som Timosjenko ved sitt angrep mot Kharkov på forsommeren ifjor sinket igangsettelsen av den tyske sommeroffensiv. Hva nå den tyske hærledelse enn tilsiktet ved sitt koncentrerte angrep, kan det nå slåes fast at det forfeilet sitt mål. Det førte ikke til utligning av den truende Kurskbue, heller ikke medførte det merkbar forstyrrelse av de russiske disposisjoner. I høyden kan det ha utløst den russiske offensiv på et noe tidligere tidspunkt enn beregnet. Enkelte har ment

at tyskernes hensikt var å skape en situasjon på østfronten som skulle tvinge vestmaktene til aksjon før deres forberedelser var helt avsluttet. I såfall viser forløpet av operasjonene på Sicilia at tyskerne heller ikke i denne henseende har oppnådd noen fordel. Slaget om Kursk er i det hele tatt meget bemerkelsesverdig ved de små resultater det bragte tyskerne. Det er første gang under denne krig at et krafti tysk angrep ikke i første omgang har ført til betydelige resultater. Og ser man angrepet på Kursk - hittil det eneste offensive tyske tiltak isommer - på bakgrunn av de to foregående sommerfelttog i øst, får man et sterkt inntrykk av den vollsomme maktforskyvning til de alliertes fordel som har funnet sted siden Hitler satte igang sitt overfall på Russland den 22. juni 1941. Det første sommerfelttog artet seg jo som en kjempeoffensiv fra Finnskebukten til Svartehavet. Det annet sommerfelttog var også av veldige dimensjoner, men dog begrenset til østfrontens søndre tredjedel. Iår kan vi overhodet ikke tale om et tysk sommerfelttog i øst, - den alminnelige strategiske stilling er slik at den tyske hærledelse har sett seg tvunget til å innskrenke sitt initiativ til et meget begrenset avsnitt av østfronten og - nota bene - etter en ukes forløp befant tyskerne seg også her på defensiven uten på noe punkt å ha nådd sine mål. Mens den tyske innsats i øst således har vist en sterkt fallende tendens, er det motsatte tilfelle for russernes vedkommende. Den tyske "Blitzkrieg"strategi har spilt fallitt, mens den russiske hærledelse nå kan begynne å høste fruktene av sin konsekvent gjennomførte utmattelsesstrategi.

Mens det russiske sommerinitiativ ifjor innskrenket seg til Timosjenkos på en smal front innsatte angrep mot Kharkov, en aksjon som i første rekke tilsiktet å sinke igangsettelsen av den tyske sommeroffensiv, har russerne iår for første gang funnet tiden inne til en omfattende sommeroffensiv. Hvor vidtgående mål denne offensiv stiller seg er det ennå for tidlig å ha noen mening om, men offensivens første fase som utløstes av det tyske angrep mot Kursk, har utvilsomt hatt erobringen av Orel som sitt operative mål. Allerede under vinterfelttogets avsluttende fase satte russerne meget inn på erobringen av denne nøkkelstilling som for østfronten 1943 spiller samme rolle som Rsjev gjorde ifjor. Faller Orel, er forutsetningene tilstede for å føre den russiske offensiv videre fra Kurskområdet sydvestover mot Kiev og Ukraina, eller rett vestover mot jernbaneknutepunktet Gomel og Rokitnosumpene. Et framstøt i siste retning vil kunne dele den tyske østfront i to operativt adskilte deler og skape gunstige forutsetninger for et russisk generalangrep på Ukraina og Romania, slik som den forhenværende amerikanske Moskva-ambassadør Davies forutså i en uttalelse til New York Times ved årsskiftet. - Men for ikke å vekke falske illusjoner vil vi understreke at russerne foreløbig ikke har nådd sitt første store mål. Tyskerne holder fremdeles Orel. - - -

<u>Middelhavet.</u> Det ble Sicilia først. 10. juli, to måneder etter slutt kampene i Tunis, kom invasjonen. I mellomtiden hadde havnebyene og flyplassene på Sicilia og i Italia vært utsatt for systematisk og uopphørlig bombing. Alle tre faser av invasjonen, - landstigning, etablering av brohode og det videre framstøt - fulgte slag i slag med en kraft og en presisjon som vidner om grundige forberedelser og ypperlig planleggelse. Under de kjente ledere fra Afrika-felttoget har de engelske, amerikanske og kanadiske tropper i løpet av 3 uker besatt hele sydlige og vestlige del av øya, tatt mange fanger og drevet de tysk-italienske styrker sammen på den nordlige del av øya. Selv om terrenget her er gunstig for forsvar og aksetroppene setter seg kraftig til motverge, kan det neppe bli tale om lang tid før hele øya er i de alliertes hender. Den fart og uimotståelighet som har preget de allierte operasjoner hittil, lover godt for de videre operasjoner på Sicilia og i Middelhavsområdet i det hele tatt. Erobringen av Sicilia vil få vidtrekkende følger, - noe som de seneste poli-

tiske omveltninger i Italia allerede har vist tydelig nokk. Øya spiller en dominerende strategisk rolle i Middelhavet. Med denne øya i sin besittelse vil de allierte ha nær sagt uinnskrenket luft- og sjøherredømme i det centrale Middelhav med alle de lettelser som følger derav for de videre operasjoner mot den lange europeiske middelhavskyst.

For Italia vil tapet av Sicilia få revolusjonerende politiske følger hvis konsekvenser i øyeblikket ikke fullt ut kan overskues. I militær henseende ligger det nær å peke på følgende forhold: 1. Det betyr en avgjørende forverrelse av halvøyas forsvarsmuligheter og vil sannsynligvis medføre en sterk svekkelse av det italienske folks forsvarsvilje. 2. Flåtens bevegelsesmuligheter blir sterkt innskrenket. Overflytning av flåten fra vest til øst eller omvendt umuliggjøres og de på Sicilia baserte lette flåtestridskrefter må ombaseres. 3. Halvøyas luftstrategiske stilling undergår en katastrofal forverrelse. Innflyging fra syd mot vitale deler kan finne sted uten forvarsel fra framskutte flybaser. Hvis også Sardinia blir besatt, forverres situasjonen ytterligere. Trykket mot Italia vil da bli så vollsomt at motstanden neppe kan fortsette lenge, - alt nå tyder meget på at landet ikke har noe valg.

Luftkrigen. I USA har en gruppe flytekniske fagmenn med flykonstruktøren Seversky i spissen lenge hevdet at krigen kan vinnes helt ved flyvåpnets hjelp. Ingen er i tvil om at flyvåpnets slagkraft har øket vollsomt under krigen, og de nevnte amerikanske fagmenn mener at produksjonsforholdene innen flyindustrien ligger slik til rette at den allierte overlegenhet må bli dominerende i løpet av inneværende år. Britisk, kanadisk og russisk flyproduksjon nå overstiger tysk, italiensk og japansk. Da USA dessuten produserer over 7000 fly i måneden, regner Seversky med et alliert forsprang på 80000 fly innen årets utgang. Hva dette kan komme til å bety, får vi en anelse om ved å kaste et blikk tilbake på utviklingen av det britiske bombeflys innsats hittil under krigen. I 1940 feltes 13000 t. bomber (1100 t. per md.), i 1941: 31500 (2600t. per md.), i 1942: 50000 (4200 t. per md.). I 1. kvartal 1943 ble det sluppet 23000 t. bomber over Tyskland, i de fem første måneder av året lå bombevekten 110% over samme tidsrum i-fjor. Mellom 22. mai og 22. juni ble det sluppet 15000 t. bomber vesentlig over Ruhr og nå sist i juli har Hamburg alene tatt imot en bombelast på 9000 tonn i løpet av en uke. Parallelt med den sterke økning av den nedkastede bombemengde har gått en økning av effektiviteten ved større koncentrasjon av angrepene, bedre veiledning til målene og tyngre bomber (1,8 og 3,6 tonn). De beretninger som etterhvert har funnet veien ut fra de bombeherjede distrikter viser klart at angrepene nå har antatt slike dimensjoner at skadene har et veldig omfang, noe som også innrømmes på offisielt tysk hold. Tross dette har like til det siste nøytrale iakttagere i Tyskland vært av den oppfatning at den totale bombekrig ikke kan knekke civilbefolkningens moral. Med den mulighet for økning av den allierte bombeoffensiv som synes å foreligge, er det vel et spørsmål om denne oppfatning vil holde også for fremtiden. I alle fall er det meget som allerede nå tyder på at det italienske folk ikke klarer påkjenningen.

At den materielle skade i de hjemsøkte tyske byer er meget stor, innrømmes fra alle sider, men det virker kanskje overraskende at nøytrale iakttagere så sent som i mai anslo reduksjonen i krigsproduksjonen som følge av direkte bombeskade til bare 10%. Dertil kommer imidlertid den indirekte fremkalte reduksjon som skylles forverrede kommunikasjoner, ødelagte boliger etc. Det velunderrettede sveitsiske blad "Die Weltwoche" anslår den samlede krigsproduksjon til å ligge 30% under toppnivå.

En ny taktikk, de s.k. "ferry raids", åpner store perspektiver for utvidelse av bombeoffensiven innover de central-europeiske områder. 21. juni startet Lancasterfly fra De britiske øyer, bombarderte Friedrichshaven i Syd-Tyskland og fortsatte til Nord-Afrika. Neste natt

returnerte de til England og bombet på veien den italienske flåtehavn Spezzia. Ialt tilbakela flyene 6500 km. Ikke et eneste fly gikk tapt. Ved denne taktikk kan bombelasten bringes lenger inn over tysk territorium samtidig som forsvaret vanskeliggjøres ved at motstanderen ikke vet om flyene fortsetter sydover eller vender tilbake til de britiske baser. Ingen del av "festningen Europa" kan etter dette føle seg trygg for alliert bombebesøk og meget taler for at den kommende luftkrig vil kjennetegnes ved en utstrakt kryssbombing av fastlandet.

Tiden får vise om Seversky og hans amerikanske meningsfeller har rett. På bakgrunn av den siste tids utvikling kan man forstå Churchill når han i sin tale i den amerikanske kongress erklærte at det kunne lønne seg å gjøre et forsøk med flyvåpnet alene. Derom synes alle å være enige at det allierte flyvåpen i det kommende halvår vil få en slagkraft som meget vesentlig skulle kunne redusere risikoen og tapene ved en kontinental invasjon.

Sett under ett er det kanskje mest bemerkelsesverdige ved de siste ukers militære begivenheter at alliert initiativ behersker alle fronter, i øst, i syd og i luften. I øst er det som antydet ovenfor muligens de forberedende operasjoner til en russisk offensiv mot Ukraina vi er vitne til. Det fra vårt synspunkt mest oppmuntrende ved den russiske sommeroffensiv er imidlertid de slutninger den gir oss adgang til å trekke med hensyn til russernes vurdering av den alminnelige krigssituasjon. Det er nemlig lite sannsynlig at den russiske hærledelse ville sette igang operasjoner av dette format medmindre den hadde visshet for at vestmaktenes forberedelser var så langt fremskredne at den annen front på kontinentet kan etableres når det rette tidspunkt er umiddelbart forestående. Det er enddog dem som mener at noen annen front på kontinentet ikke vil bli opprettet iår fordi vestmaktene først vil se hvor langt de kan komme med flyvåpnet alene. Selv om så skulle være, er det dog ingen grunn til å tvile på at de holder seg parat til å gripe inn hvis situasjonen på østfronten eller tyske svakhetstegn skulle tilsi det.

De militære konsekvenser av invasjonen på Sicilia er allerede antydet ovenfor. Som alt bekjent har imidlertid de alliertes landstigning på Sicilia utløst krefter som nok lenge har vært virksomme under overflaten i Italia og ført til politiske omveltninger av uoverskuelig rekkevidde. Når de nye makthavere med Badoglio i spissen så omhyggelig har fjernet Mussolini og alt hans fascistiske vesen, så er det sikkert ikke som det offisielt heter for å skape muligheter for mer koncentrert krigsførsl, men for å imøtekomme Churchill og Roosevelts første betingelse for overhode å oppta forhandlinger om en våpenhvile. Det er mulig at de alliertes betingelser er så stive at Badoglio ikke finner å kunne bøye seg i første omgang, men både de indrepolitiske forhold i Italia og landets strategiske stilling er nå slik at det neppe kan vare svært lenge før Badoglio eller hans ettermann må akseptere de alliertes betingelser. Selv om en slik utvikling i og for seg ikke behøvet å medføre noen avgjørende militær svekkelse av Tyskland, vil de politiske konsekvenser sikkert bli vidtrekkende, først og fremst blant de øvrige aksevenner, Ungarn, Romania, Finnland, Bulgaria, der tegnene på indre misnøye og uro har vært temmelig åpenbare alt i lengre tid. I det hele har de siste ukers begivenheter åpnet perspektiver som frister til å minne om 1918. Dengang var det Bulgaria som først gå opp. Det hendte i september. En måned etter fulgte Tyrkia og Østerrike-Ungarn slag i slag og innen utgangen av oktober stod Tyskland helt alene.

Dermed skal det ikke være sagt at historien nødvendigvis må gjenta seg.

Et alvorlig anslag mot norsk næringsliv.

"Rasjonaliseringen" av norsk industri og håndverk til fordel for okkupasjonsmakten, skal nå settes ut i livet for alvor. Et skriv fra planavdelingen i Næringsdepartementet til fylkeshåndverksmesteren taler greit ut om det. Vi gjengir det her:

Rundskriv nr. 6. Oslo, den 1. juli 1943.

Til fylkeshåndverksmesteren i .....

Vedr.: Alminnelig nasjonal arbeidsinnsats.

Med heimel i lov nr. 2 av 25. februar 1943 om gjennomføring av loven om alminnelig nasjonal arbeidsinnsats gir man Dem som fylkeshåndverksmester i ..... fullmakt til å framkomme med forslag om stengning, sammenslutting eller innskrenking av håndverksbedrifter med henblikk på rasjonalisering av håndverket i Deres fylke og frigjøring av arbeidskraft for den alminnelige nasjonale arbeidsinnsats.

Forslagene skrives på skjema nr. 8, som oversendes bedriften til uttalelse. Innehaveren eller den daglige leder utfyller punkt 1 på side 3, eventuelt i forbindelse med en følgeskrivelse, og besvarer samtidig spørsmålene på side 2. Bedriften får 3 - tre dager til dette og returnerer så saken til Dem.

De innkaller deretter representanter fra de under 2 til 9 nevnte institusjoner til et møte hvor samtlige forslag blir behandlet, og de innkalte representanter gir sin påtegning på skjema 8. Saken oversendes deretter til Norges Håndverkerforbund, som etter å ha tatt standpunkt til saken oversender denne til Næringsdepartementets planavdeling med sin uttalelse.

Forslagenes omfang:

1. Skjønnhetspleiesalonger, motesalonger, luksusskredderier, plisémakere, skiltmalere, steinhoggere (såfremt de ikke arbeider for offentlige eller tyske oppdrag eller eksport), gipsmakere, treskjærere, rammemakere, gullsmeder, gravører, musikkinstrumentmakere og leketøyprodusenter stenges fullstendig.
2. Slaktere og pølsemakere, dame- og herrefrisører, massasjeinstitutter buntmakere, garvere, dame- og herrehattemakere samt luemakere, paraplymakere, porteføljemakere, hanskemakere, pelsberedere, possementmakere, keramikere, malere, bygg- og møbeltapetserere, vinduspussere, møbelsnekkere, dreiere, parkettleggere, blikkenslagere, smeder, fotografer, reprodusører og galvanisører stenges med 30 - 70%.
3. Bakere, rensenier og fargerier, kunststopperier, skomakere, taktekkere, isolatører, bøkkere, vogn- og karosserimakere og hjulmakere, maskinbyggere, mekanikere, bilreparatører, radiomontører, formere og støpere, sveisere og vulkanisører må kun stenges i det omfang rent yrkesmessige grunner tilsier det.
4. Med hensyn til entreprenører er det dog truffet en særskilt ordning med autorisasjoner. Man mottar dog gjerne forslag fra Dem også med hensyn til disse bedrifter.
5. Håndverksbedrifter forøvrig stenges i den utstrekning det synes tilrådelig innen hvert fylke.

I alle tilfeller må forslagene være så vidtgående at gjennomsnitlig 50% av de som var beskjeftiget før 15/4-1943 innen håndverket blir frigjort for den nasjonale arbeidsinnsats.

Ved behandlingen av denne næringsgren må man også ta hensyn til at enkelte bedrifter utelukkende arbeider for tysk behov. Sådanne bedrifter må derfor om nødvendig holdes utenfor forslagenes ramme. Det bør også opplyses om bedriften arbeider for offentlige oppdrag eller eksport.

Forøvrig gjelder at ovenfor anførte prosenttall er satt så høyt at man kan arbeide med en viss sikkerhetsmargin. De anmodes derfor om å klassifisere de innsendte forslag såvidt dette lar seg gjøre."

Fylkeshåndverksmestrenes innstillinger skal være sendt Norges

Håndverkerforbund innen 31. juli, for de 3 nordligste fylkers vedk. innen 14. august.

--- " ---

Bedre kan ingen få sagt det: 50% av de norske håndverksbedrifter skal ødelegges til fordel for den "nasjonale" arbeidsinnsats, men bedrifter som arbeider for tysk behov skal spares!

Det skjema nr. 8 som sendes bedriften inneholder følgende hovedpunkter:

A. Forslag fra fylkeshåndverksmesteren om stengning, innskrenkning eller sammenslåing av bedrifter.

B. Diverse detaljerte spørsmål angående bedriftens arbeidskraft, lokaler, driftsmidler, inventar og råstoffer, som forlanges besvart av bedriftens leder.

C. Uttalelser fra bedriftens innehaver samt offentlige og politiske myndigheter.

På grunnlag av disse uttalelser skal så Næringsdepartementet avsi den endelige dom.

I henhold til den parole, som før er utsendt til næringsorganisasjoner skal bedriftens leder:

1. Unnlate å besvare de detaljerte spørsmål under B.

2. Framholde sine innvendinger mot fylkeshåndverksmesterens forslag, men først etter å ha forlangt nærmere motiver for forslaget og tilstrekkelig tid til å svare.

I denne alvorlige stund for det norske håndverk må det være klart for alle at bare en sterk og solidarisk holdning kan berge denne næringsgren. Den som prøver å svikte fronten for å mele sin egen kake, skal vite, at ingen forreder kommer til å få drive håndverk i framtidens Norge.

Det meddeles nå at gullsmedene i Oslo har fått det nevnte skjema til utfylling. Rederne og skipsmeglerne likeså. Det skulle være unødvendig å gjøre oppmerksom på at parolen til håndverkernes ledere også gjelder for alle andre bedriftsledere.

Det er en alvorlig sak å trosse parolen. Ikke bare de som direkte medvirker til denne ødeleggelse av norsk næringsliv, men også de som ved en unnfallende og svak holdning undergraver de andres front, vil snart få merke at det blir en dårlig forretning. Vi holder øye med enhver og våre øyne er bedre enn gestapos.

De norske nazister, som gjør rakkertjeneste for tyskerne i denne og andre saker, skal vite at det ikke nytter å skyve skylden over på tyskerne etterpå. Quislingene vet meget vel at tyskerne ingen vei kommer i slike saker uten sine norske håndlangere. Mussolinis sørgelige skjebne har fått mange quislinger til å innse at regnskapets dag er nærmere enn de trodde, og de av dem som vil skaffe seg noe på kredittsiden, har ingen tid å tape. Det kan lett bli for sent!

vVv

Fra kirkefronten.

Biskop Berggrav tilbringer sin annen sommer i fangenskap. Omgitt av syv vepnede statspolitibetjenter sitter han fullstendig isolert fra omverdenen på sin hytte i Asker. Biskop Berggrav er blitt et symbol på den norske kirkes kår i dag - slik er kristendommens virkelige stilling under nasityrranniet. Men han er også samtidig en fane for den kjempende kirke - sålenge Berggrav er fange kommer kirken til å være i uforsonlig kamp med nasismen i såvel tysk som norsk utgave.

Hallesby og Hope, som i realiteten overtok ledelsen etter Berggrav, frister sin første sommer på Grini. Tyskerne unnser seg ikke for å behandle disse to fromme, eldre menn på denne tarvelige måten. Det var som bekjent endog snakk om å sende dem til Tyskland. De er imidlertid fremdeles på Grini.

Deportasjoner og arrestasjoner av prester har fortsatt også i sommerens løp. Biskopen i Nord-Norge, Krohn-Hansen, er deportert til Helgøya i Mjøsa. Tre prester er blitt fjernet fra sine stillinger av Kirkedepartementet. To prester er blitt arrestert, Anderå i Trøndelag og Grimm som tidligere på våren ble deportert til Nord-Norge. Presten Havig som satt på Grini er blitt sendt til den beryktede konsentrasjonsleir Oranienburg ved Berlin. Samtidig kom det melding om at den første norske prest som var blitt sendt dit, presten Peder Hermansen, er avgått ved døden. Tidligere er den katolske sogneprest på Hamar avgått ved døden sammesteds. En katolsk prest sitter forøvrig for tiden på Grini. Blant de norske fanger i Oranienburg er hittil omtrent tredjeparten avgått ved døden. Oranienburg er bare en ny form for mord.

Den kjente lege, Einar Lunbye, som har reist og virket over hele landet som kristen predikant er også arrestert. Han sitter i Hamar kretsfengsel. Det er sannsynlig at det er "biskop" Frøyland som står bak denne arrestasjon.

Frøyland, som for tiden spiller "biskop" i Oslo, er en kynisk herre. Han unnser seg ikke for å "ordinere" til "prester" alle slags lidderlige personer. Ved hans siste ordinasjon opptrådte en mann som heter Knut Hoel. Han var i sin tid pinsevenn og dirigent for koret i Filadelfia. Her måtte han imidlertid fjernes på grunn av pikehistorier. Skjønt han både er gift og har mange barn, har han like til sin ordinasjonsdag fortsatt på samme måte. Dette visste Frøyland, men fant ikke noen grunn til å la være å "ordinere" ham.

Resten av de kristelige blad slaktes for tiden av pressedirektoratet i stort antall. Presten Feyling, nå "ekspedisjonssjef" i Kirkedepartementet, er ansvarlig for utvelgelsen av de blad som skal stanses. Imens trykkes tyske blad og nasiblad som ingen leser i kjempeopplag. Det kalles på nasisprog "å verne om kristendommens grunnverdier".

På forsommeren forekom det noen rene Wild West-forestillinger i byene Skien, Porsgrunn, Langesund, Statthelle og Brevik. Legionærer trengte inn på kristelige møter og tiltvang seg adgang til forsamlingene, som ble truet, dels med trukne revolvere, til å sitte og høre på dem. På flere steder var hird med for å sørge for at ingen unnslapp fra møtene. Møtenes ledere protesterte selvsagt alt hva de kunn men måtte bøye seg for voldsmakten. Det som lå legionærene på hjertet var å få liret av et "foredrag" om de fæle forholdene i Russland, hvor kirker og bedehus var stengt. I Porsgrunn ble legionæren som for tok opplesningen av foredraget så forfarnet over uroen i salen at han brølte: "Hvis her ikke blir rolig, skal bedehuset bli stengt for bestandig". Brølet kom like etter at han hadde beskrevet russernes lukning av forsamlingshusene. Det oppsiktsvekkende ved disse brutale forstyrrelser av de kristelige forsamlinger er at de skjedde med nasimyndighetenes vidende og billigelse. Likevel undrer de seg over at kirken stempler disse myndigheter som kristendomshatere!

"Ekspedisjonssjef" Feyling i Kirkedepartementet er for tiden på Tysklandsreise - selvsagt for de norske skattebørgeres penger. Han skal være vekk i to måneder og fikk før avreisen utbetalt kr. 2800. Dessuten har han et stipendium av Reichskommisariatet. Og ved siden av det har han sin lønn, selvsagt. Den viktige reise skjer for å gjennomgå et propagandakursus ved Goethe-instituttet i München.

Nedenfor gjengies et dokument som er meget illustrerende for nasistisk saksbehandling. Kommentar er overflødig, men det skal opplyses at underskriveren er en gemen angiver. Han er bl.a. ansvarlig for at presten Grimm ble deportert fra Bergen og senere arrestert. Han var tidligere klokker, men er nå både "sogneprest" og "biskop" som det vil fremgå av nedenstående kostelige dokument:

"Klokker Løken.

Da De ikke utfører Deres arbeide tilfredsstillende og De åpenlyst motarbeider meg som sokneprest i Mariakirken oppsies De herved fra dato til fratredelse den 1. oktober å regne.

Skulle De ville forandre oppførsel og gjøre Deres arbeide til min tilfredshet skal jeg ta denne oppsigelse tilbake.

St. Maria sokneprestembete den 30. juni 1943.
Anders Eek
sokneprest

og formann i St. Maria Menighetsråd.

Godkjennes.
Bergens kirkelige fellesråd den 30. juni 1943.
Anders Eek
formann.

Godkjennes.
Bergens menighetsstyre den 30 juni 1943.
Anders Eek
formann.

Hr. klokker Løken.

Da De ikke har utført Deres arbeide tilfredsstillende og har tillatt Dem å motarbeide soknepresten i Mariakirken - sokneprest Eek - er det så alvorlig at De ikke kan fortsette som klokker i St. Mariakirkens menighet. Jeg vil derfor tilråde Dem at De kommer til forståelse med sokneprest Eek. Inntil det skjer står oppsigelsen ved makt.

Bjørgvin bispedømme den 30. juni 1943.
Etter fullmakt.
Anders Eek".

vVv

Arbeidstjenesten for unge piker har vært søkt gjennomført i løpet av sommeren, men med skiftende hell. En del leirer er kommet i gang. Der er eksempler på at de er blitt lagt like opp i Tyskerleire, enda ledelsen for denne utskrivning i sin tid agiterte med at dette var et nasjonalt foretagende og at de særlig passet på at de 17 års piker ble lagt i leir på steder, hvor det ikke var tyskere. Løgn, som alt det nasistene farer med. De piker som nektet - på Oslos Vestkant er det minst 50%, enkelte strøk ca. 90% - er senere blitt gjenstand for et systematisk press i form av stadige innkallelser. Siste innkallelse har gjerne vært overbragt personlig av en nasist, her trues det med straff hvis de ikke nå møter. - Det siste i denne sak er imidlertid at det viser seg at også denne mobilisering er et tysk foretagende. Foreldrene til piker som har nektet er blitt innkalt til Victoria Terrasse. Her er de særlig blitt forhørt om de har handlet etter noen felles instruks i form av mottatte sirkulærer eller lignende. Det gjalt også å få rede på om de hadde vært under påtrykk fra prestene. Og så ble de naturligvis overøst med de obligatoriske trusler. Denne sakens utvikling skal en imidlertid være vel oppmerksom på. Det er gått nettopp slik som foreldrene fryktet: Det er tyskerne som til syvende og sist er de egentlig interesserte i å ha alle de unge piker arbeidsmobilisert. Så får en hver far og mor tenke tanken videre. Karakteristisk nok så ble de forhørte foreldre også blant annet rettet det spørsmål under forhøret på Victoria Terrasse: "Har De noe imot at Deres datter gifter seg med en tysk offiser?" Spørsmålet kan også formuleres noe annerledes --. Etter dette er det mere klart enn noensinne: Ingen foreldre må la sine døtre møte frem til arbeidstjenesten for unge piker. Blir det spørsmål om hvorfor de er nektet å møte frem, så vis ganske rolig til ditt foreldreansvar og din foreldremyndighet. Ingen behøver hverken å ha fått sirkulærer eller påtrykk for å kjenne

sitt ansvar og sin rett som foreldre.

vVv

Under hakekorset.

Belgien: 436000 civile belgiere arbeider frivillig eller tvunget i Tyskland og 70000 sitter ennå som krigsfanger. Tysk strafferett er satt istedenfor belgisk. Dødsdommene er 25-30 i måneden. Tyske professorer er satt til å lede undervisningen ved universitetene.

Frankrike: Tvangsutskriving av fransk ungdom til tyske arbeidsleirer har støtt på sterk motstand. Hundrevis av arrestasjoner, gatekamper og bombeeksplosjoner i tyske forlegninger.

Litauen: Da Hitler overfalt Russland, brøt det i Litauen ut et vel forberedt opprør mot russerne, til stor hjelp for tyskerne. Nå - 2 år senere - har de samme litauere som imellomtiden har lært nasismen å kjenne, nektet å delta i det tyske "korstog mot bolsjevismen". Rikskommissaren har måttet oppgi planen om en litauisk "frivillig" legion og proklamerte samtidig stengning av samtlige universiteter og høyskoler, Vitenskapsakademiet og Kunstakademiet i Vilna, samt en rekke lærer- og presteseminar. Tallrike professorer, prester, lærere og militære er arrestert og et stort antall studenter ført til Tyskland.

Holland: Tidligere jordbruksminister Posthuma, en av Musserts quislinger, er skutt etter dom av den hemmelige hollandske domstol. Fem årsklasser er utskrevet til tvangsarbeid i Tyskland. Hollandske patrioter iført politiuniform har overfalt vaktene foran folkeregistret i Amsterdam og satt fyr på bygningen. Manntallslistene ble ødelagt. -

I begynnelsen av juli ble ikke mindre enn 500 hollandske leger arrestert og ført i koncentrasjonsleir.

Grekenland: Partisaner har overfalt en italiensk avdeling ved Pireus og skutt 76.

Polen: En avdeling bønder som skulle tvangssendes til Tyskland, satte seg til motverge i en skog, drepte 50 tyskere og såret flere hundre. Sjefen for Gestapo i Polen, general Krüger er skutt etter å være dømt til døden av den hemmelige domstol for sine forbrytelser mot det polske folk.

vVv

Syltesukkeret. Ved forlengelse av den svenske rasjoneringsperiode er innspart 6000 tonn sukker som overlates Norge. At vi har den svenske Norgeshjelp å takke for syltesukkeret, nevnes naturligvis ikke i nasipressen. Vi skal leve i den tro at det ligger tysk "høysinn" bak.

vVv

Aftenposten har fått en ny virkelig fagmann som medarbeider. Erling Bjørnson skrev 2. august sin første artikkel om S V I K .

vVv

Bombardementet på Herøya lørdag 24. juli. I løpet av 30 minutter ble det store millionanlegg Nordisk Lettmetall totalt ødelagt. Anlegget stod umiddelbart foran sin innvielse og skulle utelukkende arbeide for tyske krigsinteresser. Også salpeterfabrikken ble ødelagt, og en tysk 2000 tonner ved kaien ble senket, mens derimot "metalurgens" bygninger er på det nærmeste uskadd. Et tilfluktsrom fikk en fulltreffer hvorved 15 mann ble drept. Inntil søndag var det i det hele funnet 44 døde, hvorav 2 franskmenn, 3 eller 4 dansker og 2 civile tyskere. Bortimot 100 måtte bringes til sykehus men bare 3 var hårdt rammet. Tapet av menneskeliv beklages naturligvis dypt, men som en rolig og omtenksom eldre arbeider uttrykte nok den alminnelige mening når han sa: "Det er rimelig at disse fabrikkene ble tatt. Vi vet jo så altfor vel hva de ble brukt til." Fabrikkledelsen betegnet under inspeksjonen ødeleggelsen som total og det kan ikke bli tale om å bygge opp

fabrikkene før etter krigen. - Tyske jagere viste seg ikke, men dagen etter innfant "minister" Jonas Lie seg til åstedsbefaring og bannet saftig over at tyskerne tross alt skrytet om "Festung Europa" ikke hadde kunnet hindre en større fiendtlig flyavdeling fra å seile langt inn over Øst-Norge midt på lyse dagen.

Bombardementet på Trondheim samme dag var rettet mot den tyske krigshavn på Lade, og hadde ødeleggende virkning. Administrasjonsbygningen -. Vinmonopolets rekvirerte nybygg - fikk flere fulltreffere, likeså skib i havnen og mange barakker. To norske ble drept, men det var store tap blant tyskerne og de utenlandske arbeidere.

vVv

I den gamle, ærverdige Stiftsgården i Trondheim er nå innrettet tysk restaurant.

vVv

I Berlin ble det søndag d.18.juli spredt ut tusener av plakater med angrep på Hitler. Alle tyskere måtte nå kjempe mot "den Verderber der Nation". Plakatene fant også veien til mange utfartssteder utenfor byen.

vVv

Hundeeiere i Oslo og omegn har i disse dager fra politipresident Askvig mottatt et cirkulære hvor det pålegges dem i henhold til Reichskommissars bestemmelser om at politiet skal føre fullstendige oppgaver over bestemte hunderaser, å gi opplysning om hundenes rase, alder, kjønn, skulderhøyde og navn. Tyskerne ønsker etter sigende særlig å få fatt på schefere, boksere, airdaleterriere, Vorstehhunder, schnauzere og andre store hundetyper. Hundene skal oppdrettes til spesielt frontbruk, idet de gjennom å sulte skal dresseres til å søke mat under tanks og panservogner. Etter at de har lært dette sendes de til fronten og slippes mot de russiske tanks lastet med ammunisjon.

vVv

Gestapo strør om seg med pengebøter overfor alle som de oppdager har bilder av kongefamilien i sitt hjem. En Oslomann måtte forleden ut med 5000 kroner i mulkt for et bilde av kong Haakon. Viser Gestapo den rette energi, åpner det seg her en uuttømmelig rikdomskilde.

vVv

Quisling ferierer for tiden. Ferien tilbringes i Holmenbukten i Asker hvor han har fått et luksuriøst landsted. Han er bevoktet av politi for hvert skritt han går og når han og "dronning" Maria skal ned og bade eller ut i motorbåt, følges de av et helt hoff.

vVv

Vanskeligheten med å få nye rekrutter til østfronten selv innen NS var bakgrunnen for reichsfrauenführerin Scholtz-Klincks Oslobesøk forleden. Hun talte sammen med Jonas Lie som sammen med "major" Bakke er tyskernes spesielle hvervingsagent, på et møte av tyskere og quislinger og manet NS kvinnene til å gi slipp på sine kjære som et offer i kampen mot bolsjevismen. Men at lysten på østfronten ikke er stor innen NS, forstår man av følgende ord som forleden stod å lese i en nekrolog over en fallen østfrontsoldat: "Med Bjørn Einar Killen har sveit 5/7 mistet sin femtende mann i denne krig. La oss håpe at dette er sluttstreken for våre tap, vi kan tåle meget, men vi må få lov til å beholde noen av våre beste folk, vi kan ikke la alle våre idealister gå til grunne derute, selvom de ofrer for folk og land. La oss håpe at denne grusomme kamp snart får en slutt slik at våre idealister kan få komme hjem og kjempe sammen med sine kameerater og sin fører i den store kampen om det norske folk".

Blant dem som tyskerne nå har tvunget til å dra ut til østfronte

er "justisminister" Riisnes som i en tid har tiffet rundt i sin nye sorte SSGermaniauniform. Han fikk som kjent jernkorset på å bile til Athen i et slags Monte Carloløp etter tyskernes overfall på det tapre lille greske folk. Men denne gang ser det ut til å bli mere alvor av det.

vVv

Den tyske tonnasjemangel kommer nå stadig klarere i dagen. Kulltransporten fra Tyskland til Norge besørges nå for en stor del av små seilskuter som ikke engang laster 100 tonn hver og naturligvis bruker evindelig tid på en tur.

vVv

Et nytt sadistisk mord er begått på Victoria Terrasse. Det dreier seg denne gang om den 27 årige frukthandler Knut Nilsen i Teatergatens Frukthus, hvis lik av det "norske" statspoliti ble slengt inn på Oslo legevakt en av dagene omkring 10 juli. Han var enten kastet eller hadde kastet seg selv ut fra Victoria Terrasses 4. etasje. Tyskerne hadde satt igang torturen med engang forhøret begynte.

vVv

I håp om at de allierte skulde unne festningen Europa ennå en stakket frist, hadde tyskerne gjort store forberedelser for å feriere i Norge. Ikke bare hadde de stengt og beslaglagt alle de bedste høyfjellshotellene såsnart maten var kommet inn og gjestene var begyndt å komme, men også i nærheten av Oslo har de tatt sommersteder med vakker beliggenhet og egen badestrand. På spørsmål har de oplyst at de var østfrontkjempere som skulle hvile der. Men nå er det blitt livlig på østfronten og to tyske generaler som kom hit for å tilbringe noen behagelige uker, måtte gjøre vennereis såsnart de var kommet til Oslo. - Boligrekvisisjonsvirksomheten har forøvrig nå kastet seg over det gamle villastrøk Nordstrand, hvor tallrike villaer er beordret øyeblikkelig fraflyttet. Innbo og matbeholdninger skal bli hvor de er, og hvert sted gis det ordre om det antall opredde senger som skal stå til disposisjon.

vVv

Det er nå sivet ut at "minister" Hagelins arrestasjon for en tid siden med de tyske myndigheters tilslutning var besluttet i forbindelse med de store svindelaffærer som felte NS riksøkonomichef Thronsen. Men Quisling ga i sisste øyeblikk ordre til avblåsning av arrestasjonen.

vVv

"Kriminalkommissær" Schartum hvis sønn forleden ble arrestert for illegal nyhetsformidling ved hjelp av farens radioapparat, er en underlig figur. Forleden kom han fra ferie og opdaget da at hele fem kriminalbetjenter hadde sluttet arbeidet i hans fravær. Han ble rasende og forlangte øyeblikkelig nye folk. Da det blev svart ham at det slett ikke var så helt liketil, svarte han : Hva har vi Arbeidskontoret for. Skaff 5 derfra. - Hans eiendommelige psyke har gang på gang satt hans kolleger i mild forundring. Han har en liten musikalsk åre som han pleier av og til og han komponerte også i sin tid politiets hylderningsmarsj som han tilegnet sin tidligere chef politimester Welhaven, som nå sitter som "fri" fange i Syd-Tyskland. Denne smukke marsj er tatt opp på grammofon og for å hindre at dette "mørke" punkt i hans fortid skulle skade hans anseelse hos den nye naziladelse, tok Schartum selv turen rundt til grammofonforretningene og kjøpte opp restoplaget, - hvilket dog ikke hindrer at man ende kan få kjøpt platen. Når tyskerne er misfornøiet med det nazifiserte kriminalpolitis virksomhet, skylles det forøvrig slett ikke Schartums musikalske virksomhet, men hans uduelighet som intet formår overfor de gode norske politimenns kompakte sabotasje. Etter det store tyveri av tyskernes sukker -

og kaffedepot i Skjoldgaten 2 i Oslo, overtok således tyskerne meget snart etterforskningen og har nå funnet mesteparten av varene, delvis i byen, delvis gjemt på en gård i Maridalen.

vVv

Mussolinis fall fremkalte gledesdemonstrasjoner ikke bare i den fri verden og det Italia som på et par døgn er blitt renset for fascismen, men også i det okkuperte Oslo. Men demonstrasjonene var naturligvis preget av den forsiktighet som nærværet av tyske revolvermenn og tyske og "norske" spioner dikterte. Imidlertid lo og smilte folk åpenlyst og laget fullstendig oppløp i Akersgaten, hvor oppslagene i avisvinduene ble beleiret så intenst at sporvognene stanset og politiet måtte fjerne plakatene. Byens eneste gjenværende aftenavis Aftenposten, ble utsolgt i et to tre etter at bladet først hadde været forsinket i over en time p.g.a. den tyske Presseabteilungs fortvilte rådvillhet.

vVv

Begivenhetene løper av og til litt fortere enn øyeblikkets norske "makthavere" kunne ønske det. Bladet "Hirdmannen" er av den grunn blitt bestseller for første gang i sitt korte liv. Det bragte nemlig en stor hyldest til Italias første soldat Benito Mussolini i anledning av 60 årsdagen 29. juli. Hyldningsartiklen begynner med følgende smukke linjer :

"Den 29. juli er Italias statschef il duce 60 år. Med kjærlighet vil det italienske folk på denne dag hylde sin fører. Den ære, stolthet og makt som det forkrøplede og avmektige Italia trengte for å hevde sin berettigede plass i folkenes samfund, har il duce gitt sitt fedreland igjen. Under hans førerskap er det italienske folk og samfunn blitt sterkt, rikt og mektig."

Og artiklen slutter med følgende ord :

"Hele det nye Europa lykkønsker il duce på hans fødselsdag i dyp taknemlighet for hva han gjorde for sitt eget og Europas øvrige folk, i sikker forvissning om at den dag ikke er fjern da Italia kan være med på å sette kronen på det verk de moderne nasjonale bevegelser har påbegyndt."

Bladet er utsolgt, revet bort som Musse selv.

V - 1918 - V